

# **SCHRÁNKY NA ODKLÁDÁNÍ DĚTÍ, tzv. BABYBOXY**

## **Stanovisko k návrhu na zřízení schránky pro odkládání dětí**

### **1. Situace žen s nechtěným těhotenstvím:**

*Porodnická pracoviště v ČR jsou připravena poskytovat rodičkám přiměřenou diskrétnost v souvislosti s porodem při zachování bezpečnosti odborně vedeného porodu ve zdravotnickém zařízení. Každá těhotná žena v ČR bez ohledu na národnost, pojištění či finanční možnosti má možnost porodit dítě bezpečně ve zdravotnickém zařízení.*

*Postoje současné společnosti ke svobodným matkám a jejich dětem jsou zcela benevolentní a podporující. Schránky na odložené děti měly kdysi opodstatnění v daleké minulosti.*

*Zahraniční zkušenosti ukazují, že existence babyboxů nesnížila počet zabitých novorozenců, protože jde o jiný typ žen, které jednájí v duševní krizi, v afektu a zkratkovitě. Ve Francii a Velké Británii jsou schránky na odkládání dětí zakázány, v Německu již některé případy šetří kriminální policie.*

*Potřeba zřizování schránek pro odkládání dětí tedy ve skutečnosti není. Dosavadní zkušenosti navíc ukazují, že nezabrání zabití novorozenců. Ponížením dítěte na úroveň věci, které se lze snadno zbavit, mohou dokonce k zabití dítěte vést!!!*

### **2. Situace dítěte odloženého do babyboxu:**

*Odložení novorozence do schránky je dle platné legislativy trestný čin opuštění dítěte.*

*Zákon o rodině nezná institut nalezeného dítěte. Stanoví, že matkou je žena, která dítě porodila. Dítě odložené do schránky má tedy matku, která se o ně kdykoli může přihlásit, a proto nelze očekávat, že by se situace odloženého dítěte mohla rychle vyřešit např. adoptí. A jestliže se přesto podaří dítě umístit v náhradní rodině, je nejasné, zda bude anonymita dětí*

*vložených do schránek vratná či nevratná.*

*Existence schránek na děti dále snižuje odpovědnost rodičů ke svým dětem.*

*Dítě odložené do schránky je zcela bez anamnézy, což je problém medicínský, právní a lidský. Je tím porušen článek 7 Úmluvy o právech dítěte, který stanovuje právo dítěte znát svůj původ, právo dítěte na péči svých rodičů i právo dítěte být kojeno.*

*Tajný porod v nevyhovujícím prostředí bez odborné pomoci je pro dítě rizikový z hlediska poškození nebo dokonce úmrtí.*

*Dítě nemá rodné číslo, tedy ani zdravotní pojištění. Není jasné, kdo uhradí zdravotní péči. Nelze zabránit účelovému odložení nemocného dítěte cizinců, dítěte s vrozenou vadou apod. Na vrcholu možného zneužití neznámého dítěte bez rodičů stojí možnost užití dítěte jako dárce orgánů. Evidence dětí odložených do babyboxů totiž chybí. O nález dítěte v babyboxu má být neprodleně informován orgán sociálně právní ochrany dítěte a policie. Odložení dítěte do schránky hrubým způsobem porušuje práva dítěte dle Úmluvy o právech dítěte, v ČR platné. Jedná se o trestný čin, napomáhání k trestnému činu je také trestné.*

### **3. Ponižování lidské důstojnosti dítěte**

*Dítě se odpočátku snaží zjistit, proč se právě jeho rodiče zachovali k němu tak jak se zachovali a toto kvalitu jeho života velmi snižuje. Neznalost svého původu u dítěte je velmi silným faktorem v případech suicidálního chování a záměrného sebepoškozování. Etické dilema je v nízké kvalitě života takového dítěte. Identita dítěte je často záchytným bodem pro uzdravení psychiky dítěte. Neznámá vlastní identita má vliv na nepříznivý vývoj dítěte a jeho setrvání v ústavních zařízeních.*

*Obraz člověka, hodnota dítěte je babyboxy potírána a bagatelizována, vede ke snižování odpovědnosti za život dítěte. Děti jsou v Česku odkládány příliš snadno, Česká republika vede v počtech odložených dětí. Rodině by se mělo spíše pomáhat, aby se o dítě mohla postarat.*

*Babybox se v některých případech stal prostředkem vyřizování partnerských sporů rodičů.*

### **4. Ostatní rizika**

*Umístění neznámého dítěte, které bylo odloženo do babyboxu, na novorozeneckém oddělení představuje hrozbu zavlečení neznámé infekce a nákazu současně hospitalizovaných novorozenců.*

*Z hlediska osvojení dítěte z babyboxu se ukazuje, že je-li v dokumentu zmíněno „nejmenovaný“, „neznámí rodiče“, je to „neznámo“ děsivé pro osvojitele, kteří neví, co od dítěte očekávat. Zřizování babyboxů je to lehkovážné chování, které by stát neměl podporovat.*

*Schránka na děti představuje dále kromě jiného i rizika pro dítě z hlediska technické stránky. Ačkoli slouží k odkládání dětí, nemá příslušný atest a nesplňuje tedy požadavky kladené na zdravotnický prostředek. Má atest jen za nic nezodpovídající nadace Statim, nevedené pracovníkem zdravotnictví, ale chovatelem koní. Při jakémkoliv problému však zodpovědnost nese provozovatel, tj. například vedení polikliniky a odborný zdravotnický zástupce.*

*Z výčtu technických funkcí schránky (tj. topení, větrání, bezpečnostní zámek) plyne reálné riziko poškození dítěte při jejich poruše např. podchlazením či přehřátím, udušením apod. Schránka nemá totiž přívod kyslíku a při uložení hypoxického dítěte během několika minut může dojít k nezvratnému poškození dítěte či přímo udušení dítěte. Dítě krátce po narození bývá podchlazené a musí se zahřívat jen velmi pomalu. Zde se však dítě ve schránce nekontrolovaně "upeče" při T 37 st., a tím opět může být poškozeno.*

*Nelze bohužel vyloučit ani to, že do schránky vložené dítě může být v následujícím okamžiku jinou osobou opět vyzvednuto a zavléčeno za účelem prodeje nebo dokonce ve světle informací z médií nelze zcela vyloučit ani možnost zneužití jako dárce orgánů pro transplantaci, jak se nedávno objevilo na nedalekém Balkáně.*

*Každý, kdo umožňuje zřídit a provozuje tuto schránku na odkládání dítěte, musí počítat s nemalými provozními náklady nutnými pro technický chod schránky, ale také k zajištění další péče o dítě. Jelikož odložené děti nemají zdravotní pojištění, budou náklady na zdravotní péči o dítě vymáhány na provozovateli. Nemá-li provozovatel vlastní lůžkové zařízení pro novorozence, je nezbytné tuto péči si předem smluvně zajistit.*

*Novorozenecká oddělení nejsou zařízena na protiepidemickou izolaci potenciálně infikovaného neznámého dítěte. Vedeny ochranou řádně hospitalizovaných dětí a zájmem jejich rodičů nevystavovat jejich děti riziku neznámé infekční nemoci nebudou novorozenecká oddělení ochotna dítě z babyboxu přijmout.*

*Provozovatel musí počítat s odpovědností za případné nálezy dítěte nemocného, malformovaného, ale také s trestní odpovědností v případě nálezu mrtvého dítěte. Za poškození dítěte vlivem technické závady schránky, která nesplňuje parametry zdravotnického prostředku, ponese přímou právní odpovědnost provozovatel.*

*Již samotné provozování schránky k odkládání dětí může být chápáno jako nabádání k trestnému činu opuštění dítěte.*

*Nález dítěte ve schránce je nutné ohlásit Policii ČR a OSPOD. Sdělení informací dalším osobám znamená porušení zákonné sociálně právní ochrany dítěte.*

*Na základě jednání, které proběhlo v roce 2010 na Úřadu vlády ČR k otázce babyboxů za široké účasti desítek lékařských a nelékařských odborníků z oblasti péče o dítě a jeho závěrů lze v budoucnosti předpokládat zákaz dalšího zřizování a naopak postupnou likvidaci schránek na děti.*

## **5. Závěr**

*Možnost odložit nechtěné dítě do babyboxu je nehumánní a snižuje důstojnost dětí na úroveň věci, současně se jedná o trestný čin. Zřízení a provoz babyboxu může být spojen s mnoha zdravotními, etickými, technickými a právními problémy.*

*Dle stávající legislativy matka či oba rodiče mají dostatek možností jak svěřit nechtěné dítě do náhradní výchovy.*

*Lékaři příslušných odborností, zabývajících se péčí o dítě, a odborné lékařské společnosti (Česká neonatologická společnost, Česká pediatrická společnost, Společnost sociální pediatrie) proto zřizování babyboxů odmítají, stejně jako dětské psychologové a pracovníci sociálně právní ochrany dítěte.*

*leden 2011*

*Doc.MUDr. Jiří Dort, Ph.D.*

*MUDr. Jana Tytlová*

*Primář MUDr. Jiří Liška, CSc.*